

FM 2015/10

Tillie Martinussen

14. april 2015

Politisk-Økonomisk beretning for 2015.

(Naalakkersuisoq for Finanser og Råstoffer)

Alle råber på reformer. Det er rigtig godt. Det spændende bliver nu, hvor mange der har modet til også at handle. Det glæder mig, at der i politisk økonomisk beretning 2015 (PØB 2015) udstikkes konkrete anvisninger til i hvilke retninger, vi skal begynde at arbejde. Det er nu alle partierne skal gå sammen om at skabe løsninger som holder i mange år fremefter.

Ledelse skal der til

Ledelse, handlekraft og effektiviseringer synes at være overskrifterne på PØB 2015. Der er i mange virksomheder er høj udskiftning i stillinger og på lederposter og mangel på effektiv ledelse.

Administration er ikke ledelse, og de 2 begreber bør man skelne meget skarpt imellem. Det ene er drift, det andet er overblik.

Overblik skaber effektiviseringer, målretter og ikke mindst, matcher de rette folk til de rette stillinger. Selvstyrets egen embedsstab har været ramt af dette syndrom, og det er Demokraternes overbevisning, at vi må gå forrest og vise det gode eksempel, så der ikke sker de her politiske udskiftninger på topposterne hele tiden; ja, at gyldne håndtryk i astronom-beløb droppes. Det er dårlig politisk ledelse, og spild af penge! Vi kan ikke bede befolkningen følge os i sparerunder, og så samtidig rode så meget med vor egen økonomi.

Vi skal have lavet de regler om, så vilkårene for at sidde i de varme stole i Selvstyret stadig kan tiltrække nogle dygtige uddannede folk – både på ledelses-niveau og i embedsstaben, men så Landskassen ikke malkes hver gang der er en politiker der bliver sur på sin departementschef.

Lyt til hinanden

Almindelig sund fornuft vil vi også godt mane til, og at alle der arbejder for det offentlige tænker

over, hvor de ser muligheder for at spare, hjælpe og effektivisere. Heldigvis er der her i PØB'en en række konkrete anvisninger til effektiviseringer inden for vore egne rækker, bl.a. er der tænkt på ændringer af indkøbs-strukturer for kommunerne og Selvstyret, så de indkøber sammen og på den måde kan opnå besparelser. Dét kan lyde lavpraktisk, men det er sådan vi er nødt til at begynde at tænke alle sammen; hvor kan vi spare på udgifter og – om muligt - skaffe flere indtægter?

I øvrigt er vort håb i Demokraterne, at ingen offentligt ejede selskaber længere overhører deres ”medarbejdere på gulvet”. Det er dem som kommer med gode idéer til besparelser, inddrivninger eller effektiviseringer. Netop derfor vil vi opfordre til, at vi anvender lokal arbejdskraft, når det overhovedet kan lade sig gøre, og styrker investeringer, turisme og andre passive pengestrømme ind i landet.

Udenlandsk arbejdskraft er velkommen

Demokraterne vil samtidig fastslå, at alle som kan arbejde og som arbejder i Grønland er velkomne i vore øjne. Vi kan ikke forskubbe ansvaret fra os selv, over på en relativt lille, men meget arbejdsom arbejdsstyrke som kommer fra udlandet. Det er umenneskeligt. Vi må selv få hænderne op af lommerne og tilpasse os, f.eks. flytte efter arbejde, uddanne os og sørge for at vore liv hænger sammen på en måde, så vi kan stå op, tage på arbejde og passe på os selv og vore familier. Alle som er i arbejde skal anstrenge sig, hver eneste dag de går på arbejde. Det stiller krav til ledelse og til medarbejderne selv, om at skabe et arbejdsmiljø som er godt og som fordrer færre sygedage, færre stress-dage og færre udskiftninger i jobsene. Dét er nemlig noget af det som koster.

Byggeri

Der skal planlægges bedre på bygge-området. Vi skal huske, at alle de mindre og mellemstore virksomheder især lever af renovation af boliger og vedligeholdelser af vor boligmasse. Derfor er det bydende nødvendigt at vi politisk arbejder seriøst med sektorplanlægning, udførsel af disse og skaber løsninger sammen med erhvervet. Håndværkerne er jo også dem der sørger for praktikpladser til de uddannelser vi gerne ser vore unge tage, så vi mener CSR bør være en del af vurderingen ved udbud. Og nu vi er ved praktikpladser; så opfordrer vi til, at selvstyre-ejede virksomheder kommer med på vognen om, at sørge for praktikpladser! Der skal også lyde en opfordring fra os til erhvervet; gå nu sammen om at lave bud på byggerier. Det kan ikke passe, at

blot fordi man er konkurrenter, kan man ikke finde sammen om entrepriser, når det generere penge, arbejdspladser og praktikpladser.

I må simpelthen se at forstå, at samarbejde på store udbud ikke udelukker konkurrence i hverdagen, eller omvendt. Når vi skal tale jeres sag for at skabe arbejdspladser og indtægter til jer, og når der så er opgaver, sker det nogen gange at I ikke vil samarbejde. Det skal vi kraftigt opfordre til, at I alligevel gør. Der skal klart gang i byggeriet over hele landet, men lad mig minde om dette: Alene i Nuuk, hvor ventelisten på boliger er XX år; er der 70 INI-boliger på Sletten, blok 1-10 der står tomme, samt ca. 30 i Nuussuaq der står tomme pga. efterslæb, og det billede tegner sig på hele kysten. Vi SKAL i gang med de byggerier som allerede er afsat og budgetterede, og så skal vi have boligmassen opdateret. Det koster, men det koster endnu mere at vente; skimmelproblemer bliver kun større, frostskaeder bliver kun værre af at vente. Hvad er planen for de skimmelramte boliger, skoler og arbejdspladser? Hermed en kraftig opfordring fra Demokraterne til, at vi på tværs af alle partierne sætter os sammen og laver langsigtede, strategiske løsninger til gavn for erhvervet. Til gengæld skal erhvervet så også være parate til at samarbejde.

Det er dejligt at arbejde

Vi SKAL anvende lokal arbejdskraft når vi kan – og når vi har kvalificerede kræfter til det. På den måde vil lokale firmaer tjene bedre – og forhåbentlig investere i opkvalificering og realkompetenceudvikling samt praktikpladser. Men arbejdskraften skal møde op, arbejde og kende vigtigheden af, at man møder op hver dag for det lokale firmas skyld. Hvis vi skal bruge lokal arbejdskraft, kræver det altså at den lokale arbejdskraft tager sit arbejde alvorligt. Samtidig skal vi politikere være kvikke til at få borgere på overførselsindkomster i arbejde hvor muligt.

Lad mig gøre det helt klart; det er NU alle der kan arbejde, skal arbejde! Det burde ikke være træls og surt, men en fornøjelse at gå på arbejde. Enten fordi arbejdet er spændende, fordi man har gode kollegaer, eller fordi man kan se, at dette er trædestenen til den karriere man gerne vil have. Kan man endnu ikke arbejde, må man i uddannelse, og dér skal vi især fra det offentlige være bedre til at hjælpe med omstilling til andre erhverv. Lad mig samtidig give en opfordring til arbejdsgivere; sidemandsoplæring, praktikpladser og skånejobs er noget vi gerne ser, således at så mange som muligt kan komme i gang med en meningsfuld tilværelse hvor de forsørger sig selv. Sagt enkelt: I

fremtiden har vi færre penge, mere inflation, og færre voksne til at skabe indtægter til at understøtte det stigende antal ældre vi får. Det er værd at bemærke at det er de ældres skuldre vi yngre står på. Det fundament de har støbt står vi på i dag. Vi kan sagtens bruge deres erfaring på arbejdsmarkedet, og ikke mindst trænger vore børn og unge til at kunne drage nytte af deres livserfaringer. Det er derfor glædeligt at alderspensionsalderen sættes op de kommende år, for ældre i dag er langt mere aktive og produktive end tidligere generationers ældre, og de der kan blive længere på arbejdsmarkedet er gode forbilleder, og sikrer også de ældres livskvalitet.

Gang i råstofferne?

Vi er meget positive overfor at få råstofindustrien i gang igen på ansvarlige vilkår. Men samtidig har Demokraterne en realitetssans som siger, at det tager mange år at se store samfundsmæssige afkast fra denne sektor, og derfor skal vi kontinuerligt arbejde for at skabe gunstige vilkår for industrien, men ikke hænge vor hat på, at det er dette som kommer til at løse alle vore problemer.

Der er også nødt til at være en langt højere grad af transparens på dette område, som har været stærkt kritiseret af borgere og erhvervet selv, for at have lukkede og langsommelige arbejdsgange. Åbenhed er et must, og det glæder os at Naalakkersuisut nu har sat nye toner i fht. gennemsigtighed. Borgerinddragelse kan synes som en svær størrelse, men er også et must.

Islands turismeboom skal smitte af på os

Turisme er en langsomt voksende industri, og vi gør vores til at forbedre vilkårene for aktørerne, samtidig er vi de eneste der tør sige at; for at turisme skal give os de indtægter vi håber på i fremtiden; så skal vi i gang nu.

Vi er nødt til at acceptere fremmed-finansieringer på kommercielle vilkår til noget af vor infrastruktur, det skaber både arbejdspladser, bedre og billigere flyvninger, og vi er parate til at gøre op med den gamle transportstruktur vi har her i landet, til gengæld for, at gøre Grønland attraktiv at besøge for alle de mange turister der alligevel stopper forbi Island, og de der har oplevelsesturisme som et mål. Grønland må erstatte Venedig i ordsproget om at være destinationen som man MÅ se inden man dør.

Det kræver brede forlig mellem alle partierne, og vi er ikke bange for at gå forrest i dén debat: De gamle lufthavne i Kangerlussuaq, Kulusuk og Narsarssuaq er ikke rentable i længden, de ligger ikke de rigtige steder. Vi må og skal have omstruktureret så vore børn og unge i dag, også har en fremtid med velfærd. Og så vi ikke skal finansieres i fremtiden af stormagter der vil have adgang til vor undergrund, eller pludselig står i en situation, hvor vi ikke længere kan forhandle gunstige vilkår for vore naturressourcer, men er nødsagede til, af ren og skær armod, at tage imod hvad vi bydes. Det er ikke en option for Demokratesne, og vi vil blive ved med at råbe op om hvad der skal til for at reformere økonomien, også selv om andre partier vil love jer en masse, som de hverken kan finansiere eller holde.

Fiskeriet: Vi skal tænke os om

Fiskeriet ér vort bærende eksporthverv. Der er store forhåbninger til nye arter og ikke mindst den omdiskuterede makrel. Men, vi må fare med forsigtighed, uanset hvor belastende det kan lyde; af den ganske simple grund, at vi ikke må save den gren over vi sidder på.

Et eksempel; overfiskning af krabber i grønlandske farvande, har desværre medført at flere områder med krabber nu er lukket for fiskeri indtil bestandene kommer tilbage, og biologerne regner med det tager 10 år, hvis vi er optimistiske. Det betyder at indtægten fra krabbefiskeriet er under en tredjedel af, hvad den kunne have været. Fisker vi efter biologiske anbefalinger, så har vi sikre indtægter i mange generationer endnu. Hvis befolkningen er i tvivl om hvor grelle effekterne af overfiskning kan være, behøver vi blot at se på Færøernes økonomiske kollaps i 90'erne. En stor del af grunden hertil var overfiskning. Det tager mange år at få bestande tilbage i naturen, hvis det overhovedet lader sig gøre. Vi må og skal holde op med at gøre det til en kamp imellem fiskere og biologer, og begynde at tale realisme.

Demokratesne er enige i, at fiskeriet er vort vigtigste erhverv, netop derfor er det os magtpåliggende at vi kan blive ved med at have en stabil og sikker indtjening fra dette.

Socialområdet trænger til hjælp

5.000 børn og unge i vort land kæmper med problemer, som ikke hører et trygt børneliv til. Vi overholder ikke FN's Børnekonvention i landet endnu, til trods for at vi har tiltrådt det, og vi skal

altså til at gøre noget seriøst ved problemerne på det sociale område, herunder særligt børn og unge. Vi kalder på befolkningen om, at støtte op om vor linje som hedder; samarbejde, samarbejde, samarbejde. Vil I ikke nok kræve af jeres politikere, både i Selvstyret og i kommunerne, at de gør noget ved børns og unges vilkår, at de handler og kræve at de samarbejder? Bed dem gøre alt der står i deres magt for at løse problemer. Vi står de facto i offentligt omsorgssvigt, og uanset hvis skyld det er, SKAL vi tænke på, at der bag tallet ”5.000 børn” står 5.000 børneliv som er bebyrdede af meget tunge problemer, samt familier som har brug for hjælp. Vi kan alle blive enige om, at vi skal løse problemerne, men nu skal vi altså handle, og her går Demokraterne forrest for samarbejde. Vi skal finde flere midler til at handle. Nu. Uanset om vi kan finde dem i Finansloven, eller må finde andre veje. Vi har ikke en færdig løsning, men vi gør alt hvad vi kan, for at få samarbejde op mellem kommunerne, Selvstyret, andre offentlige institutioner og befolkningen. Vi kan ikke være andet bekendt.

Tag ansvar og kæmp

I sidste ende er det din og min vilje til at flytte efter arbejde og at turde sætte høje mål for os selv. At tage ansvar for os selv, vore børn og vore medborgere er altså vejen frem. Det er mennesker som i virkeligheden udgør vor økonomi, og uddannelse er vejen frem. Det er en lang og sej kamp at kvalificere sig uden uddannelse, og derfor skal vore børn og unge have uddannelse. Ikke som en kedelig pligt, men som en fremtidsmulighed for at tjene penge, leve godt og hvem véd om en af de elever som dropper ud af skolen i dag, med uddannelse, kunne have reformeret hele vort lands økonomi.

Demokraterne vil gerne sende dette budskab til børn og unge i dag: Uanset hvor du kommer fra, uanset hvad du kæmper med i dag – uanset hvilke problemer du ser lige i dag, så vær ikke bange for at drømme stort. Sæt overliggeren så højt, at du er i tvivl om, om det overhovedet kan lade sig gøre, og tag så hvert et trin på vejen mod din drøm, som en udfordring som du kan overkomme. Hjælp hinanden, find støtte i din familie, og hvis din familie ikke kan hjælpe, så find støtte i dine venner, i dine lærere eller hvem der vil dig det godt, for du kan hvis du virkelig vil. Og uanset hvad du drømmer om at blive, så kan det lade sig gøre – nogle gange på måder du slet ikke har fantasi til at forestille dig. I forhold til opkvalificering og uddannelsesløft i befolkningen, vil jeg foreslå at et af de konkrete ting vi begynder arbejdet med; er real-kompetence-udredninger. Det er ikke realistisk at

alle uuddannede får en uddannelse, alle skal tilbydes muligheden, men med tanke på f.eks. matchgruppe 3 er real-kompetence-udredning og opkvalificering igennem kurser og kortere uddannelsesforløb vejen frem på dette område.

Demokraterne vil i den forbindelse fortsat slås for, at flaskehalsene på uddannelsesområderne løses, så det bliver let at tage sin uddannelse. Og så SKAL der altså findes kollegier til studerende som har hjemby i deres uddannelses by. Samtidig ønsker vi en fleksibel ordning af administreringen af kollegie-enheder, på tværs af uddannelserne. Dvs. at en studerende fra f.eks. GU skal kunne anvende kollegie-værelser fra PI, hvis der blot følger en pose penge med eleven. Vi må udnytte vore eksisterende faciliteter langt bedre, og vi må sikre en måde at gøre dette på, som rent administrativt er smidigt og let at arbejde med, så vi rent faktisk løser et problem, snarere end laver mere administration. Her kunne en højere grad af selvbetjening og digitalisering lette administrationen.

Demokraterne vil her til slut opfordre til at erhvervslivet og andre interessenter bliver inddraget i en stor dialog om, hvordan vi skaber realøkonomisk vækst. Dén debat mener vi har manglet længe, selv om det er vort indtryk at erhvervslivet meget gerne vil tale med det politiske niveau. Lad os komme i gang med at udvikle Grønland.

Med disse ord tager vi Politisk-Økonomisk Beretning for 2015 til efterretning.